

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

640.24

Hely

"Ruszwurm" cukrászda

Idő

"1927"

Személy

Szerző: *Dobosi István*
Cím: *Százesztendős a budai Ruszwurm cukrászda*
Forrás: *Magyarország*

3n

(Hely)

1927. 5. 8

(Idő)

(Köt. v. füz.) (O)

Százesztendős a budai Ruszwurm-cukrászda

A várbeli Szentháromság-utcának, szemben az ősi koronázó Mátyás-templommal, csendes, halk szenzációja van. Évszázados jubileumát érte meg a híres Ruszwurm-cukrászda. A ritka esemény alkalmat különben elárulja a régi kis cukrászda patinás cégtáblája, melynek egyik sarkában a magyar felírás mellett ott találjuk: *Gegründet: 1827.*

Elhatároztuk, hogy a *Magyarország* hasábjain a magunk módja szerint megjubiláljuk a várbeliek csendes, meghitt kis cukrászdáját, ámde ez nem ment olyan könnyen, ahogy magunkban megterveztük. Bent a kis cukrászdban érdeklődtünk a tulajdonos ur iránt. Innen azonban a kis udvaron levő műhelybe utasítottak, hogy ott keressük Ruszwurm Vilmos urat. A sütőkemence mellől valahogyan sikerült egy pillanatra elrángicálni, de amikor meghallja, miről van szó, szinte korholóan mondja:

— Mit tetszik gondolni? Ilyenkor kora délelőtt? Ez a legszorgosabb munkaidőm. Nem érek én rá, kérem. Nagyon sok a munka a műhelyben.

No, de a százesztendős jubileum — vetetők közé.

— Jártak itt már sokan — mondja a fehér cukrászskabátos öreg ur. — Le is akartak rajzolni. Minek az, kérem? Mink nem érünk rá jubilálni.

Nagynehezen aztán sikerült rávennem Ruszwurm urat, hogy valamelyik napon, a szorgos délelőtti munka után, ebédájában felkereshessem fent a lakásában. Mert a kis cukrászdához hozzátartozik a vele egyidős emeletes kis ódon ház is.

Másnap délben újra felmásztam a meredek Király-lépcsőn a Várba. Mondhatom, meglehetősen izzasztó és fáradságos ut volt. De megérte.

Ruszwurm ur fent a lakásban éppen a borotválkozását fejezte be, mert hogy az öreg ur hetven esztendővel a vállán, még saját maga végzi a borotválkozási műveletét. A vendéglátó tisztesség kedvéért hófehér cukrászskabátot öltött magára és így tessékelt be a szobájába.

Most, hogy jobban alkalmam van szemügyre venni, nem nézném idősebbnek ötvenöt esztendősnél. Az arca pirosposzsgásan mosolygó, testtartása egyáltalán nem a fáradt öreg embert mutatja. Igaz, csak a két tömört.

bajusza olyan, mintha tejfőbe mártották volna.

Három generáción át a százéves éviordulóg

— Pedig éppen az idén ötvenkét éve, hogy benne vagyok ebben az üzletben — mondja. — A katonaságtól 1874-ben kerültem ide, hét esz-

tendeig voltam itt segéd, most tenet negyvenöt éve, hogy tulajdonosa vagyok az üzletnek. Bizony már hetvennyolcéves vagyok, de hála Istennek, még bírom a munkát. Két segéddel, két inassal dolgozom és ellátjuk nemcsak ezt a főüzletet, hanem a Krisztinában levő főköt is.

Most pedig a falon függő két olajfestésű portréra mutat az öreg ur:

— Ezek itt a százesztendős eukrászda alapítói: Richter Leonárd és a felesége, leánynevén Bors Anna.

Javakorabeli, egészséges tekintetű, barna férfiare tekint ránk barátságosan a falról. Richter Leonárd német származású cukrász és szakács volt egy személyben az udvarnál, az öreg palatinusnál, migleg aztán 1827-ben önállósította magát. Megnyitotta a legelső eukrászboltot, ami páratlanul áll egymagában nemcsak Budán, de Pesten is.

Az egykori boldog hitvese képe, fekete bodroshaju, nevetőszemű menyecskét ábrázol. Igazi egykori női szépség, amilyent manapság már csak nagyon régi, megfakult olajnyomaton láthatunk. Dus fekete hajfürtjei sűrű csigákban omlanak a két vállára.

Magamban gondolom: Lám, bubifrizura és ruzs nélkül is lehet női szépséget elképzelni.

— Ő szintén az udvarnál volt — magyarázta Ruszwurm bácsi, a női képre mutatva. — Ott ismerkedett meg Richter Leonárral, aki aztán hitvesévé tette. Bors Anna, a fiatal budai cukrászné, híres szépség volt. Nem esoda, hogy az öreg Radetzky hadtestparancsnok is erősen csapta neki a szelet. Az öreg kegyelmes ur a negyvenes években délelőttöként itt ült a cukrászdban, csak azért, hogy láthassa a szép eukrászmenyecskét. Tetszik tudni, Radetzky agglegény volt és nagy nőtisztelő.

— Egészen az ötvenes évekig Richter néven ment a cukrászda, aztán átadták Müller Antalnak, aki segéd volt itt és feleségül vette Richter testvérjének a leányát. Mikor aztán Richter meghalt, Müller megkapta az üzletet

és vezette egészen a *koronázás esztendeig*, 1887-ig. Amikor aztán Müller is elköltözött az élők sorából, az özvegy vette át a cukrászda vezetését és 1882-ig állt az élén. Akkor következtem én, a *harmadik generáció*. Én feleségül vettem Müller Antal leányát és megkaptam vele az üzletet is. Ettől kezdve aztán *Ruszwurm néven* szerepelt a budai cukrászda. Mielőtt tovább mennék, meg kell említenem, hogy Müller Antal, egykori boldogult apósom, a 67-es koronázáskor megkapta öfelségétől a *Ferenc József-rend keresztjét*. Ez olyan ritka és nagyértékű, magas kitüntetés volt, amilyenben azelőtt egyszerű dolgozó budai polgár sohasem részesült.

Az állandóság példaképei

Egy letűnt század, egy egész nagy antik világ furcsa képe kezd kísérteni előttem, amikor az öreg budai cukrász csodálatosan friss memóriával beszélni kezd a multokról.

Mi más világ volt az!

Az állandóság, a tartósság, a megcsontosodott konzervativizmus korszaka. Beszéli például:

— Volt egy bolti kiszolgálónők, aki *negyven esztendeig* állt a Ruszwurm-cég szolgálatában. Egy cukrászsegéd *huszonhét évig* dolgozott nálunk egyfolytában, egy házieselédünk *meg harmincöt esztendeig*, egy bolti kiszolgálónk *husz évig* ette a kenyerünket. Bizony akkor mások voltak az alkalmazottak, de mások a gazdák is.

Az sem éppen érdektelen momentum, hogy a százéves budai kis cukrászdából *kik kerültek ki, mint a cukrászipar későbbi oszlopos vezető mesterei?*

— Ahogy hirtelen vissza tudok emlékezni, — folytatja Ruszwurm bácsi — itt tanulták ki a szakmát Nagy Lajos, akinek most az Egyetem-utcában van üzlete, azután Nagy Béla, aki a budai *Szép Ilona* tulajdonosa, *Rosenberg Gyula*, akinek a Kecskeméti-utcában van üzlete. Itt inaskodott nálunk *Szányó János*, aki később az udvarnál kapott alkalmazást cukrászi minőségben, majd kiment *Londonba és ott ötven évig dolgozott*. Most nyugodalomban van. Mint segéd dolgozott nálunk a híres *Kugler Henrik* az ötvenes évek elején. Innen ment el a *József-térre*, ahol önállósította magát. Az én apósom, az öreg Müller, atyai jóindulattal segítette a fiatal Kuglert az önállósításnál. Kugler még akkor is gyakran eljött hozzánk, amikor már híressé lett és nagyon jól ment a sora.

Ruszwurmék előkelő vendégei

Hogy kik voltak a régi időkben a Ruszwurm-cukrászda *nevesebb kuncsaftjai*, arról is tud érdekes dolgokat mondani a legöregebb budai cukrász:

— Ide járt az *öreg József főherceg, aztán István főherceg, az öreg Andrássy Gyula miniszterelnök* korában, aztán *Lónyay Menyhért pénzügyminiszter, Majláth országbíró a családijával*. Az országbíró ur kislára, a *mostani püspökre* most is élénken emlékszem. Mint későbbi püspök is gyakran meglátogatótt és szívesen emlékezett vissza a gyermekkori multakra. Rendes kuncsaftunk volt *herceg Eszterháznak a nagyapja, aztán az öreg Albrecht főherceg*. Különösen a *Bach-korszak idején az udvartól mindenki ide járt*. Nem jöhetett el számottevő személyiség Bécsből anélkül, hogy a mi kis cukrászdánkban meg ne fordult volna. A *hercegrímások* közül még emlékszem *Scitovszkyra, Simorra, Vaszaryra*, akik gyakran megfordultak nálunk. A püspökök közül *Nemes Antal* a leggyakoribb vendégünk ma is. *Apponyi Albert* gróf egész családjával évtizedek óta a mi vendégünk. Emlékszem még *Kerkapolyira, báró Eötvös József*re. *Andrássy miniszterelnök* urat hetvenháromban, mint segéd, *magam szolgáltam ki*. A *Bach-korszakra* még nagyon világosan emlékszem. Itt *ebben az öreg házban*, butorozott szobákban laktak egyes nagyállású urak, akik a bécsi udvarral álltak szoros összeköttetésben.

A beszélgetésnél most bukkant az ajtón egy *jóságosan mosolygós arcú, ezüstös haju matrona*.

— Gyere mán te asszony, hadd mutatlak be a szerkesztő urnak.

Felém fordulva folytatja Ruszwurm bácsi:

— A feleségem, akivel együtt eszem az öregség kenyerét. Bizony már ő is *hetvenkét esztendő*s, de azért még *birja a munkát*. Reggeltől estig dolgozik a háztartás körül. A feleségem Müller-leány. Hét esztendeig váratott magára — teszi hozzá Ruszwurm bácsi évődve.

— Bizony, *nem az én korom ez a mostani* — veszi át a szót az ezüstöshaju matrona. — Már ki sem merek menni az utcára, annyira *megváltozott a világ*. A gyerekek se olyanok már, mint régente... Nem az én időm, nem...

Ruszwurm néni is nagyon sok érdekes dolgot tud mondani a régi cukrász multjával kapcsolatosan. Ő volt az, aki a 67-es koronázáskor *Erzsébet királynéknak cukorból csinált csokrot nyújtott át*, amiért őt a nemes királyné a *koronázási ezüstéremmel tüntette ki*. Szapora léptekkel átrobog a másik szobába és már hozza is a kis bársonytokban gondosan elhelyezett ezüstérmét, mint bizonyos dokumentumot. Az apja, az öreg Müller cukrász meg ugyanakkor a *Ferenc József-rend lovagkeresztjét* kapta. Kapott aztán *egy aranyérmét is öfelségétől*, azért, mert a *koronázási domb miniatűr mását* tragantból és cukorból elkészítette és öfelségének átnyújtotta.

Bizony más világ volt az.

— *Erzsébet királyné is gyakran megfordult az üzletünkben*, — viszi tovább a szót Ruszwurm néni. — Amikor itt jártak Budán és visszafelé indultak Bécsbe, *nálunk rendelték meg az utavaló cukrászsüteményt*, amit rendszeren *Érsekujvárnál* fogyasztottak el. Egyszer valami udvarbeli nagy ur megütöközött azon, hogy *habár nincsen „udvari szállító” címünk, mégis mi látjuk el az udvart cukrászsüteménnyel*. Mi felvilágosítottuk az illető okvetetlenkedő urat, hogy mi *nem pályázunk az udvari szállítói címre*, mert szerény, egyszerű polgárok vagyunk. Boldogok vagyunk, ha öfelségeik megelégedéssel fogyasztják a készítményeinket. Tehát *mi igazi udvari szállítók voltunk*, mindeh cím és rang nélkül.

Akinek instruktora volt Wekerle Sándor

— Lássá, — kapja fel a szót a fehércabátos cukrász-veterán — majd elfelejtettem, hogy boldogult *Wekerle Sándor* kegyelmes ur is rendes vendége volt a házunknak. Nekem különben *Wekerle gyerekkorunkban instruktorem volt Székesfehérváron*, ahol a ciszterciták gimnáziumába jártam én is, meg ő is. Atyám *fűszerkereskedő volt Fehérváron*. Sándor, a későbbi miniszterelnök, *kosztos diák volt nálunk és ő tanított engem a diáknyelvre*. Későbbben ő miniszterelnök lett, én meg cukrász. Később is eljárt hozzánk. Én *kegyelmes urnak* szöveget, ő pedig csak úgy mondta nekem: *Vilmos*.

Még egy érdekes történelmi epizód Ruszwurm bácsi előadásából:

— A *Bach-korszak titkaiból* nagyon sokat tudtam akkor, *de be kellett fogni a szánkát*. A híres *Jelasics* itt lakott ebben a házban *negyvennyolcban*, Budavár bevétele előtt közvetlenül. Innen ment meglátogatni *Hentzit*, aki az *Uri-utca 25-ös* számú ház első emeletén lakott. Innen is temették el.

Ruszwurm bácsi féli az ünnepléstől

— *Lesz-e hát jubileumi ünnepély augusztusban, a százéves évfordulón?*

Az öreg ur elhárító szerénységgel legyint:

— *Semmiféle ünnepélyt nem csinálunk*.

Még csak az kellene, hogy magunkat ünnepezzük. Nem vagyunk mi, kérem, az ilyesméhez szokva. *Az ötvenéves fordulónál sem volt semmi, a hetvenötévesnél sem*. Minek is az? Mi egyszerű, szerény munkásberek vagyunk. *Nem szeretjük, ha rólunk beszélnek*. Négy unokánk van: két fiú és két leány. Én csak azt mondom, — folytatta Ruszwurm bácsi

emelkedett hangon — hogy ha halálunk után is ilyen kitartó, munkás, becsületes generáció veszi át az üzletet, az virágozni fog még száz esztendőig. Mert, tessék elhinni, ez a titka a dolognak: szorgalmas kitartás, becsületes szerénység.

— Az elmúlt száz év alatt voltak-e valamikor anyagi zavarai a kis cukrászboltnak?

Itt megvillan a veterán cukrász szeme és mintha tiltakozna a kérdésnek még a felfevése ellen is.

— Nem, kérem. Soha. Mindig szerényen, polgáriasan éltünk. Nagy igényeink nem voltak, de azt a szót, hogy szükség, nem ismerjük soha. Nagy családot tartottunk el az üzlet jövedelméből, de vagyont nem szereztünk. Ugy kalkuláltuk mindig az árainkat, hogy senkise mondhasa ránk: no, ezek a közönség bőrén akarnak meggazdagodni. Isten ments...

Az öreg ur azután bevezet a többi szobákba és sorra megmutogatja az ősök képeit, amik ott kronologikus sorrendben pihennek egymás mellett a falon. Van egy fényképsorozata 1906-ból, a budapesti cukrászpartestület megalakulásának idejéből. Rajta vannak az akkori előljárásági tagok, köztük Ruszwurm ur is. Akkor még persze koromfekete volt a bajusza.

Ahol Radetzky kurizált a szép cukrásznénak

Most pedig lemegyünk a nagymultu cukrászboltba rövidke terepszemlére. A berendezés még változatlanul az, amit száz esztendővel ezelőtt Richter Leonárd készíttetett Krautszider nevű krisztinavárosi asztalosmester által. Meg kell említeni, hogy ez a bizonyos Krautszider udvari asztalos volt. Ő tartotta rendben az udvarnál a butorokat. Sőt ujjakat is szállított. Ezért a remekbe készült cukrászberendezésért kerek 4000 pengőforintot fizetett neki az

alapító Richter Leonard. Erről régi irások és üzleti könyvek tanuskodnak. Ezenkívül külön 100 pengőforintba kerültek a cukrászbolt utcai bejáratával szemben ma is változatlanul ott diszelgő jobb- és baloldalon levő egy-egy angyal bearanyozása, amint a régi irások bizonyítják: „valódi arannyal“.

Három generációt szolgált ki ez a berendezés. A baloldali fal mentén most is a régi diván áll, melyen a negyvenes években a híres Radetzky üldögélt délelőttönként, a szép cukrészné büvös szemsugarától elmélázva.

A szemközti oldalon az üveges faliszekrény is még a régi. Csak a benne mosolygó sütemények és ekkorkás dolgok ujulnak meg naponta. Az öreg pult most is tele van szőke krémesekekkel és fekete indiánokkal, piskótákkal és a fagyaltszezón remekeivel.

Az apró kis sárga nádfonatu székek a márványasztalakkal, de sokat tudnának mesélni a rég multakról, egy elsüllyedt, ködbeveszett jobb világról...

Csak talán egy ujkori dolog van, amire a régi puritán világban nem volt szükség: kis aranybetűs tábla ezzel a felírással: „Kéretik azonnal fizetni“.

Bucszóul hosszan és szinte elérzékenyülve kezelt szoritottam az öreggel:

— Adja Isten, Ruszwurm bácsi, hogy még a százesztendős jubileumon is jóval túl, a mostani tartós jó egészséggel és munkakedvvel édesitgethesse a mai sokat küzködő generáció szájaizét, amit bizony az élet mostanában nagyon keserüvé tesz...

— Köszönöm — mondta az öreg és már el is tűnt a kis bolt udvarfelőli bejáratánál.

Visszament a műhelybe — dolgozni.

Dobozi István